

«Minoriteters integrering inn i barnefellesskapet»

*Hvordan kan barnehagelærere optimalisere oppstarten til minoritetsbarn
slik at barnet blir inkludert i barnefellesskapet?*

Sivert Bungum Gorset

[Kandidatnummer: 14]

Bacheloroppgave

[BMBAC3900]

Trondheim, april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne
Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av
barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning
ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning - Valg av tema og problemstilling	3
2.0 Sentrale begreper og teori	5
2.1 Sosialisering og integrering	5
2.2 Foreldresamarbeidet og kartlegging	7
2.3 Språkutvikling og jevnaldringsfellesskapet	9
2.4 Barnehagelærerens rolle og den mangfoldige barnehagen	11
3.0 Metode	13
3.1 Hvorfor den kvalitative metoden?	13
3.2 Intervju	13
3.3 Utvalg av informanter	14
3.4 Beskrivelse av datainnsamling	15
3.5 Etiske overveielser	16
3.6 Beskrivelse av analyse	16
3.7 Analyse	17
4.0 Presentasjon av funn	17
4.1 Foreldresamarbeid og kartlegging	17
4.2 Språkutvikling	21
4.3 Barnehagelærernes rolle ved minoritetsbarns oppstart i praksis	24
5.0 Oppsummering	27
5.1 Konklusjon	28
6.0 Litteratur	30
7.0 Vedlegg 1: Intervjuguide	33
7.1 Vedlegg 2: Samtykkeskjema	34

1.0 Innledning - Valg av tema og problemstilling

I starten av oppgaveskrivingen hadde jeg kun en anelse om hva jeg ville skrive om. Først var tanken å skrive «noe» om minoritetsbarns tid i barnehagen. Ganske generelt og stort, så jeg måtte spisse tematikken. Jeg var inne på mange ulike temaer innenfor minoritetsbarn. Derfor tok jeg utgangspunkt i noen av mine interessefelt for å se etter riktig tema for en bacheloroppgave. Jeg så for meg å skrive om leken eller det sosiale i barnehagen. Personlig har jeg alltid latt meg fasinere av korrelasjonen mellom å bygge et lag i idretten og bygge et lag i barnehagen. Barnefellesskapet, barnemiljøet, barnekulturen, jevnaldringsfellesskapet eller bare barna i barnehagen. Hvordan bygger barna relasjoner? Finnes det en venn for alle i barnehagen? Dette er spørsmål som opptar meg og som interesserer meg i høy grad.

Senere ble prosessen snevret inn på hvordan barnehagelærere arbeider rundt oppstarten av minoritetsbarn. En problemstilling er ikke kun et formelt krav, men også veldig viktig for å kunne skrive en god oppgave (Stuvøy, 2021, s. 35). Det ble for meg et fokusområde å tidlig lage en god problemstilling. I oppstarten er det vanlig å definere problemstillingen, men det er ikke uvanlig å videreutvikle og revidere problemstillingen og prosjektet underveis (Thagaard, 2018, s. 27). Under arbeidet med en arbeidsskisse i januar var ideen å se på «lek preget av sosial ulikhet» og den første problemstillingen min ble dermed: *hvordan kan barnehagelæreren legge til rette for at flerkulturelle barn ikke havner utenfor i leken?*

Etter litt tid var gått, begynte arbeidet med å lage en intervjuguide til informantene mine. Under arbeidet med intervjuguiden og gjennom veiledning utviklet jeg den andre problemstillingen: *Hvordan forbereder barnehagelæreren seg på at flerkulturelle barn skal inkluderes i leken og barnefellesskapet?*

Da kom dette med barnefellesskapet opp. Dette begrepet rommer kanskje mer en bare leken? Dette ble også problemstillingen som ble presentert for informantene mine gjennom intervjuguiden (vedlegg 1). Det var gjennom svarene fra informantene og gjennom veiledning jeg senere endret problemstilling en siste gang.

Jeg så for meg et scenario hvor et barn på rundt fire år som hadde opplevd krig, utrygghet og flukt kom til Norge. Til en barnehage med barnehagelærere og det norske samfunnet. Slike scenarioer er det mange av. Hvordan kan barnehagelæreren da optimalisere oppstarten, utviklingen, språkarbeidet, pedagogikken og tryggheten, slik at barnet kommer inn i barnefellesskapet?

Siden «barnefellesskapet» også rommer leken og kanskje er et større begrep, ble problemstillingen for min bachelor-oppgave:

Hvordan kan barnehagelæreren optimalisere oppstarten til minoritetsbarn slik at barnet blir inkludert i barnefellesskapet?

Det er bred politisk enighet om at minoritetsbarn bør gå i barnehager. Tidligere kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) fortalte tilbake i 2017 at barnehagen er det beste tiltaket for at minoritetsbarn skal få gode norskkunnskaper, sosial kompetanse, felles erfaringer og synliggjøre verdien av felleskap og verdier. I tillegg fortalte Røe Isaksen at integreringen i barnehagen også omfatter resten av familien (Sandgrind, 2017).

Denne bacheloroppgaven er bygd opp med tre gjennomgående «temaer». Disse temaene eller kategoriene fant jeg etter at jeg analyserte intervjuene med mine informanter. De tre temaene er «kartlegging og foreldresamarbeid», «språkutvikling» og «barnehagelærerens rolle ved minoritetsbarns oppstart». Disse tre «temaene» går igjen i teoridelen, metodedelen og i diskusjonsdelen av bacheloroppgaven.

I teoridelen av oppgaven ser jeg på en del teori fra ulike litteratur. Jeg gjør rede for en del sentrale begreper, altså begrepsavklaring. Så ser jeg på litteratur om de ulike temaene rundt min problemstilling.

Metoden jeg har valgt er intervju, altså den kvalitative metoden. Dette er den metoden jeg selv og gjennom teori på metode, har vurdert som best anvendt til problemstillingen. Jeg ser på ulike perspektiver på metode, og begrunner valgene mine i metodedelen av oppgaven. I første del av diskusjonen, går jeg gjennom det viktigste fra intervjuene, før jeg diskuterer videre problemstillingen opp mot hva informantene og teorien forteller. I første del i presentasjonen av mine funn analyserer jeg intervjuene mine, før jeg diskuterer og drøfter problemstillingen opp mot teorien og analysen min. Til slutt i oppgaven kommer en oppsummering av bacheloroppgaven. Vedlagt til oppgaven ligger intervjuguiden og et skjema for samtykke.

God lesning.

2.0 Sentrale begreper og teori

Her gjør jeg rede for teori og begreper som er relevante for problemstillingen min. Jeg ser på teori og ulike perspektiver på minoritetsbarns oppstart i barnehagen, foreldresamarbeid, sosialisering, integrering, inkludering og språkutviklingsteori. Så viser jeg til teori om minoritetsforeldre og sosial og kulturell kapital. Med denne teorien forsøker jeg altså å si noe om problemstillingen min om hvordan barnehagelærere kan optimalisere oppstarten slik at minoritetsbarn blir inkludert i barnefellesskapet. Barnefellesskapet kan også bli omtalt som «*jevnaldringsfellesskapet*».

2.1 Sosialisering og integrering

Å bli ekskludert av en vennegjeng er noe mange voksne har erfart. Vi mennesker kan godt leve med noen sånne opplevelser, men det er når slike opplevelser hender mange ganger uten at noen voksne griper inn med kreative løsninger, det blir problematisk (Mørland, 2022, s. 59). Lek og fellesskap er sentralt i menneskelivet, og ekskludering over tid vil kunne få store konsekvenser for barn (Mørland, s. 60). Mørland understreker hvor viktig det er for oss mennesker å få delta i et fellesskap. Det er muligens også sånn at barn er ekstra utsatte her.

Sosialisering er en prosess der et nytt medlem av et sosialt system blir en *funksjonsdyktig* person innenfor dette systemet (Larsen & Slåtten, 2019, s. 22). I denne sammenhengen blir det da snakk om et minoritetsbarn som skal bli det Larsen og Slåtten kaller for *funksjonsdyktige* medlemmer i barnehagen.

Barnehagen er i dag flerkulturell og foreldre i barnehagen representerer mangfold og ulikhet (Glaser, 2018 s. 18). Mangfold betyr «*forskjellighet*» eller «*sammensatthet*» (Larsen & Slåtten, s. 51). I barnehagesammenheng betyr det altså at ulike barn med ulikt etnisk opphav går i samme barnehage. Mangfoldige foreldre blir da foreldre som er ulike på mange vis, f.eks. ulik etnisitet, legning eller fra ulike sosiale klasser. Selv i Norge har vi også store ulike sosiale klasser, og hvilken sosial klasse man tilhører har stor innvirkning for hvem du er (Larsen & Slåtten, s. 51). Ulike sosiale klasser refererer til ulikheter, innenfor blant annet utdanning og inntekt (Larsen & Slåtten, s. 51).

Man kan også snakke om *sosial kapital*. Sosial kapital blant foreldre kan knyttes til hvor godt de kjenner til barnehagen og om foreldre kjenner noen andre foreldre i barnehagen.

Om foreldre har kort botid i Norge, vil de trolig ha lite eller mindre av denne sosiale kapitalen (Bakken, 2016 s. 57). Familiens sosiale kapital vil trolig være avgjørende for et menneskes liv (Glaser, s. 18). Det kan forstås som om at å ha lite sosial kapital kan gjøre liv dårligere eller vanskeligere. Dette gagnar ikke akkurat minoritetsfamilier som ofte har kortere botid i Norge, og dermed antageligvis oftere mindre sosial kapital.

En barnehage med foreldre fra ulike sosiale klasser kan være en mangfoldig barnehage, men om det er minoritetene som er nødt til å tilpasse seg barnehagen, kalles dette *assimilering*. *Assimilering* betyr nemlig at mennesker med minoritetsbakgrunn, frivillig eller ufrivillig, tilpasser seg majoritetsbefolkningen, og dermed gir slipp på sine kulturelle særtrekk (Larsen & Slåtten, s. 110). Konsekvensen av ufrivillig assimilering kan man regne med blir at minoritetenes ønsker, verdier, holdninger og kultur ikke godtas og dermed undertrykkes. Det er ikke usannsynlig at assimilering skjer i norske barnehager. Det blir da viktig at personalet i barnehagene blant annet er *kultursensitiv*. Å være *kultursensitiv* er å være oppmerksom på hvordan barnets kulturelle bakgrunn kan påvirke hvordan barnets væremåte er (Schram, 2022, s. 129).

Integrering derimot, betyr at innvandrere og minoriteter blir funksjonsdyktige medlemmer av majoritetssamfunnet, uten at de mister eller gir slipp på sine kulturelle eller etniske identiteter (Larsen & Slåtten, s. 110). Rammeplanen forteller at «*barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold*» (Kunnskapsdepartementet, 2017). Det er dermed en etablert sannhet at det er et mål om god integrering i den norske barnehagen.

Segregering betyr at minoriteter skilles ut fra majoritetsbefolkningen, enten så blir minoritetene segregert eller så segregerer de seg selv (Larsen & Slåtten, s. 110). Dette får vi om vi har barnehager hvor det kun går minoritetsbarn. Det betyr altså at om man skal lykkes med hvor et nytt medlem av et sosialt system skal bli en funksjonsdyktig person innenfor et dette sosiale systemet, er man avhengig av å *integrere* og ikke *segregere* eller *assimilere*. Med det kan man anta at om et minoritetsbarn skal ha best mulig forutsetninger for å inkluderes i barnefellesskapet, må barnehagen integrere. Det innebærer å ikke assimilere, men la barna og foreldrene ta vare på familiens verdier og kulturelle eller etniske identiteter.

Sosialisering er ingen enveisprosess, men et samspill mellom barnet og andre barn og voksne (Larsen & Slåtten, s. 22). Det vil altså si at begge parter er nødt til å gjøre en innsats for å lykkes med sosialisering. Det samme kan man si om integrering. Integreringen er en prosess, og for at det skal lykkes å integrere noen så kreves det at begge parter tilpasser seg (Larsen & Slåtten, s. 111). At en barnehage skal bli inkluderende er ikke noe som nødvendigvis skjer over natta, en inkluderende barnehage er nemlig noe som bygges over tid (Mørland, s. 61).

Så kan man selvsagt diskutere hvem som har ansvar for integreringen og sosialiseringen. Rammeplanen for barnehagen sier at både foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling (Kunnskapsdepartementet, 2017). Da tar man selvsagt utgangspunkt i at et sosialisert og integrert barn er bra, noe vi vet det er. Det er nok derfor politikere og rammeplanen ønsker god integrering og inkludering. Inkludering er med på å forebygge ekskludering, diskriminering og rasisme (Larsen & Slåtten, s. 113). Barnehagen blir dermed en veldig viktig arena for at barn skal bli inkludert og integrert inn i det norske samfunnet (Larsen & Slåtten, s. 113).

2.2 Foreldresamarbeidet og kartlegging

Når et barn skal begynne i barnehagen er dette trolig en stor omveltning både for barnet og foresatte, og oppstarten krever en del planlegging og god informasjonsutveksling mellom foreldrene og barnehagen (Glaser, s. 86). Her skriver Glaser generelt om foreldre i barnehagen og ikke særlig om minoritetsfamilier. Man kan likevel ta utgangspunkt i at minoritetsforeldre også trenger god informasjonsutveksling under oppstarten, om ikke bedre. Glaser skriver videre at om oppstarten i barnehagen skal bli god, trenger alle foreldre en del informasjon om hva, hvordan og hvorfor personalet gjør som de gjør (Glaser, s. 86). En naturlig antagelse her vil da kunne være at minoritetsforeldre, som ofte har kortere botid i Norge og dermed oftere lavere sosial kapital og mindre kjennskap til barnehagen, ikke bare trenger god informasjon, men kanskje i en enda større grad er avhengig av god informasjon og barnehagelæreren kan tenkes å måtte planlegge oppstarten i enda større grad. Det er svært avgjørende at den første samtalen mellom foreldre og barnehagelæreren blir lagt opp slik at det skapes gjensidig tillit mellom partene (Eidhammer, 2019, s. 31). I følge Spernes og Hatlem, krever også et godt foreldresamarbeid kontinuerlig kommunikasjon mellom barnehagen og hjemmet (Spernes & Hatlem, 2019, s. 79). Kontinuerlig kommunikasjon kan man anta kan bli krevende når foreldre og personalet ikke innehar et felles verbalspråk.

Da kommer vi inn på tolketjenesten. Tolk og bruken av det kunne vært tema for en helt egen bacheloroppgave, men for å si noe kort om tolk kan en antagelse være at det ikke er en ideell form for kommunikasjon, da informasjon kan tenkes gå tapt i oversettelsen.

Det finnes uendelige mange ulike måter å oppdra barn på, og de ulike måtene påvirkes av synet foreldrene har på barndom, men også av tradisjoner, sosiale og økonomiske forhold, om man ser på barnet som robust eller skjørt og om man tenker barnet er til glede eller til besvær (Bakken, s. 57). Når det er så mange måter å oppdra barn på er det også mye ulikt for barnehagelæreren å forholde seg til. Om ulikhetene mellom barnehagelærerens pedagogiske grunnsyn og foreldrenes grunnsyn og verdier blir for store, kan det være viktig å lene seg på det rammeplanen sier om holdninger og verdier. Barnehagen skal f.eks. synliggjøre variasjoner i verdier, religioner og livssyn (Kunnskapsdepartementet, 2017). Om en forelder er uenig i dette, så må barnehagelæreren stå på hva rammeplanen sier. Man kan som barnehagelærer i slike sammenhenger forsøke å ha fokus på at foreldre antageligvis kun har gode intensjoner og vil det beste for sitt barn. Så bør man alltid anerkjenne ulike syn og verdier, men kanskje ikke alltid godta.

En annen ting vi vet er at det er færre minoritetsforeldre som legger seg bort i barnehagelærerens arbeid. Dette skriver Glaser kan ha med autoritetsforståelsen å gjøre (Glaser, s. 19). En antagelse fra min side er at dette også kan ha noe med den sosiale kapitalen å gjøre. Kort botid i Norge, lav sosial kapital, mindre grunnlag for å vite noe særlig om barnehagen og det pedagogiske arbeidet man kan forvente av barnehagepersonalet, er grunnen til denne antagelsen.

Bakken skriver at det å arrangere fellesaktiviteter i barnehagen kan være med å løfte minoritetsforeldres sosiale kapital da dette kan bli en arena for bygge et nettverk. For det er i selve relasjonen den sosiale kapitalen er, og ved å styrke relasjonen mellom foreldre så vil også den sosiale kapitalen styrkes (Bakken, s. 57).

Barn som opplever andre kulturer kan utvikle et positivt syn på mangfold (Larsen & Slåtten, s. 145). Oppsiden med å gå i en flerkulturell barnehage kan altså være at barn ikke får rasistiske holdninger og fordommer. Likevel er det flere faktorer enn barnehagen som kan påvirke barns holdninger. Barns holdninger henger også sammen med foreldrenes holdninger og verdier, og vi kan dermed anta at barn som konsekvent snakker negativt om andre har plukket det opp hjemme eller med venner (Larsen & Slåtten, s. 145).

Når barnet har tatt normer og verdier til seg og gjort dem til sine, kalles det at de er *internalisert* (Larsen & Slåtten, s. 23). Det virker som den tidlige innsatsen på å skape et inkluderende barnefellesskap blir ekstra viktig, slik at barna ikke internaliserer slike negative og rasistiske holdninger, men heller har en motvekt med inkludering, antirasisme og kjærlige holdninger.

2.3 Språkutvikling og jevnaldringsfellesskapet

Et inntrykk man kan få er at det er vanskeligere for barn å lære flere språk samtidig. Høigård skriver at forskningen ikke støtter et syn om at barn får forsinket språkutvikling om man er flerspråklig, enten *simultant* eller *suksessivt* (Høigård 2019, s. 141).

Om et barn først lærer seg morsmålet, før det så lærer et andrespråk, så kalles dette å være *suksessivt flerspråklig*. Om man lærer to språk samtidig kalles det å være *simultant flerspråklig* (Cejka, 2016, s. 72). Barn som ikke kjenner språket og de kulturelle kodene kan få utfordringer i møte med barnefellesskapet, språket er nemlig viktig for å binde aktørene i leken sammen (Kibsgaard, s. 28). Eldre barn i barnehagen har en mer avansert for lek som kalles *rollelek*. *Rolleleken* regnes som en av de vanskeligste formene for lek, fordi den krever at barnet deler språk med dem som er etablerte i leken (Kibsgaard, s. 34).

I rolleleken må barnet også klare å kjenne til det kulturelle innholdet i leken og hvordan barnet kan uttrykke dette, da må barnet klare å finne de strategiene og bruke dem for å få innpass i andre barns lek (Kibsgaard, s. 29).

Kanstad skriver at barn i *toddlerkulturer* (barn fra ett til tre år) kommuniserer ved hjelp av blikk, gester, lyder og kroppslig aktivitet. Som for eksempel at en hopper og faller, før flere imiterer aktiviteten (Kanstad, s. 46). Dette forteller noe om en nonverbal lek som vi vet finner sted ved småbarnsavdelinger. Selv om den er nonverbal, så er det likevel barn som kommuniserer. Denne kulturelle samværsformen krever at barna er sammen over tid (Kanstad, s. 46).

Gjennom leken utvikler barna sin sosiale og kommunikative kompetanse, som preger hvordan de vokser seg inn i samfunnet og dermed blir sosialisert (Lillemyr, 2020, s. 33). Så leken er avgjørende for at barna skal bli gode sosiale og det er ingen tvil om at leken er viktig. Så kan man se for seg en avdeling med litt større barn enn dem Kanstad refererer til, nemlig barna som har passert denne toddler-fasen. Hvordan kan barn uten norsk verbalspråk bli en del av barnefellesskapet da?

På en avdeling eller barnehagebase som i høy grad preges av avansert rollelek som krever et felles verbalspråk, kan en anta at det kan være krevende for et barn uten verbal kompetanse i barnehagens fellesspråk, å bli en del av barnefellesskapet. Det kan være ulike veier inn i barnefellesskapet for minoritetsbarn uten norsk verbalspråk.

En vei inn i barnefellesskapet kan være lek med poetiske tekster. De poetiske tekstene skaper felleskap og fører til inkludering av de flerspråklige barna som ikke nødvendigvis har en aldersadekvat begrepsforståelse på norsk (Fodstad, 2018, s. 94). Bildeboka er et annet element som kan skape et felles fokus. Bildeboka skaper et felles fokus mellom den voksne og barnet (Fodstad, s. 99), og vil antagelig vis bli en god arena for språktilegnelse for minoritetsbarn uten norsk verbalspråk.

En annen inngang inn i et barnefellesskap kan være gjennom «*boltreleken*» eller «lekeslåssing». Boltreleken lar barna orientere seg i et sosialt landskap, der de kan ha en nonverbal kommunikasjon (Storli & Moser, 2018, s. 86).

Boltreleken kan dermed antas å være en vei inn i relasjoner med andre barn. Dessverre er det mange ansatte i barnehager som ikke vet hvordan de skal forholde seg til boltreleken (Storli & Moser, s. 86).

Barn som har erfaringer fra lek og jevnaldringsfellesskap fra tidligere oppvekstmiljø kan ha en fordel i møte med nye jevnaldringsfellesskap hvor de ikke behersker det brukte verbalspråket (Seland, 2018, s. 194). Gjennom at barnet klarer å imitere de andre barnas handlinger kan barnet utenfor barnefellesskapet vise at hen synes leken er morsom og meningsfylt. Ved å bruke sin kontekstuelle sensitivitet kan noen minoritetsbarn tenkes å få en fot innenfor i *jevnaldringsfellesskapet* (Seland, s. 195). Dette blir argumenter for at kartlegging av barnet, og ikke bare foreldrene. Om man kan vite noe om hvilken type jevnaldringsfellesskap eller barnefellesskap et minoritetsbarn uten norsk verbalspråk tidligere har erfaringer med, kan en finne barnets styrker og løfte dem opp og fram inn mot det etablerte barnefellesskapet. På denne måten kan man se for seg at minoritetsbarnet vil gjøres attraktive for de andre barna i barnefellesskapet.

Man kan overføre begrepet *kulturell kapital* over på barna, og da handler det mer om å mestre strategier for samspill i lek og evnen til å kunne tolke leken (Kibsgaard, s. 29).

Det betyr at om man kan finne barnas kulturelle kapital i en annen kultur enn i barnehagens jevnaldringsfellesskap, kan noe av denne kapitalen anvendes også i barnehagen, og dermed bli en nøkkel inn i barnehagens barnefellesskap.

2.4 Barnehagelærerens rolle og den mangfoldige barnehagen

Så hvordan skal barnehagelæreren opptre i barnehagen når det kommer til mangfold, inkludering og integrering? Rammeplanen har et klart budskap om at barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt (Kunnskapsdepartementet, 2017). Det er barnehagelæreren som har ansvaret for å bygge en bro mellom barnehagen og hjemmet. Skape et pedagogisk innhold som forener og har plass til alle, med åpenhet, respekt og nysgjerrighet (Schram, s 127).

Personalet i en flerkulturell barnehage skal faktisk gjøre noe med at den er flerkulturell, om ikke er ikke barnehagen mangfoldig. Da er det bare mennesker i barnehagen fra ulike nasjoner. Rammeplanen sier nemlig at «*flerkulturelle barnehager kjennetegnes av et personale som anvender mangfoldet som ressurs*» (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Derfor er det sånn at en flerkulturell barnehage ikke bare kan ha barn fra ulike kulturer og nasjoner, men er nødt til å ivareta barns rett til å være annerledes, samtidig som alle skal føle seg inkludert inn i barnefellesskapet (Schram, 2022, s. 130).

Barnehagen skal også gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av felleskap, legge til rette for kultur møter, synliggjøre variasjoner i verdier, religion og livssyn, by på varierte impulser, opplevelser og erfaringer og omfatte lokale, nasjonale og internasjonale perspektiver (Kunnskapsdepartementet, 2017). Dette er ikke småtterier. Det foreligger et enormt ansvar på barnehagelærerne for å klare og legge til rette for alt dette. Det er nemlig veldig viktig å snakke om ulikheter og likheter mellom barna for at barna skal bli bevisste (Larsen & Slåtten, s. 145). Det er også viktig å anerkjenne og verdsette barnas ulike morsmål, dette kan man gjøre gjennom å telle på ulike språk, med rim og regler eller ved å lære seg noen små fraser på barnas ulike morsmål (Høigård, s. 146).

Pedagogers handlinger henger sammen med deres holdninger, og det er viktig å være bevisst egne holdninger (Larsen & Slåtten, s. 133). Schram er også inne på det samme.

Barnehagelæreren må tenke over hvordan den kulturen hen har vokst opp i preger dens verdier, væremåte og måten en forstår omgivelsene sine på (Schram, s. 125). Det samme gjelder også når det kommer til foreldresamarbeidet.

Glaser skriver at et godt foreldresamarbeid med minoritetsforeldre forutsetter at barnehagepersonalet har utviklet holdninger, respekt og forståelse for at foreldre er ulike (Glaser, s. 17). For at personalet skal skape et inkluderende fellesskap i barnehagen, er det viktig at de reflekterer kritisk over hvem som defineres inn i og ut av barnehagens fellesskap (Spernes & Hatlem, s. 63). Barnehagelæreren er lovpålagt å følge Rammeplanen for barnehagene, og kan dermed ikke ha holdninger som er i strid med Rammeplanen, de må i alle fall ikke handle etter dem.

Fellesskapet må romme alle barna, og gjennom tilrettelegging og klar ledelse blir ulike behov ivaretatt som en naturlig og selvfølgelig del av barnehagens daglige virksomhet (Spernes & Hatlem, s. 66). Det blir også viktig at barnehagelæreren er *kultursensitiv*, det betyr å være oppmerksom på hvordan barnets kulturelle bakgrunn kan påvirke barnets væremåte (Schram, s. 129).

Personalet blir da nødt til å være beviste på ulikhetene mellom majoritet og minoritet, for det er nemlig majoritetsbefolkningen som kan barnehagens uskrevne regler og dermed besitter majoritetsbarn, majoritetsforeldre og majoritetsansatte definisjonsmakten (Spernes & Hatlem, s. 68). Barnehagelærere må også i følge Spernes og Hatlem utfordre forutinntatte holdninger om hvordan barn og foreldre er, og virkelig ønske ulikhet, erkjenne ulikhet og anerkjenne ulikheten i barnehagen (Spernes & Hatlem, s. 68).

I en flerkulturell barnehage forstås mangfold som en normaltilstand, og personalet har en ressursorientert tilnærming til mangfoldet blant barna, foreldre og personalet (Spernes & Hatlem, s. 67). Når barnehagen har kommet dit at det flerkulturelle perspektivet sees på som det «normale», så er det viktig å la alle få lov til å være seg selv i dette fellesskapet.

Norske undersøkelser fra 2001 viser nemlig at det normale utgangspunktet for samhandling er likhet og ikke en organisering som bygger på en erkjennelse av ulikhet mellom mennesker (Spernes & Hatlem, s. 68). Nå er dette riktignok fra 2001, og jeg antar at mange har gått en vei siden da, men dette kan være med å si noe om hvordan nordmenn ser på samhandling, inkludering og integrering.

Positive opplevelser med barn fra en annen kultur eller etnisk opphav kan motvirke negative generaliseringer (Larsen & Slåtten, s. 146). Så for å endre på tendensen fra tidlig 2000-tall, kan den mangfoldige barnehagen være en viktig faktor på å søke og ønske mangfold, inkludere og integrere, fremfor å assimilere minoritetene.

3.0 Metode

I metodedelen begrunner jeg valget av metode og beskriver både styrker og svakheter ved den kvalitative metoden. I de kommende avsnittene nevnes det også andre alternativer til metoder og hva jeg kunne funnet om jeg hadde valgt en annen metode. Etter metoden er etablert og beskrevet kommer det en del med en kort beskrivelse av utvalget av informanter, om utvalgskriteriene mine, om hvorfor jeg valgte disse kriteriene og hvorfor informantene var relevante for denne bacheloroppgaven.

3.1 Hvorfor den kvalitative metoden?

I starten av arbeidet med bacheloroppgaven følte det ganske opplagt, da mitt inntrykk var at den kvantitative metoden er mer rettet mot å finne mønstre, feste forskjeller, samfunnstrender, undersøke hvem som vinner et politisk valg eller som Justesen og Mik-Meyer eksemplifiserer: å se hvilke mobilmerker som er populære (Justesen & Mik-Meyer, 2010, s. 16). Likevel kan fordelene med den kvantitative metoden være at dataene man får er målbare (Dalland, 2018, s. 52). Jeg ønsket å uansett å utvikle data, og da var det observasjon eller intervju som var mest nærliggende (Thagaard, s. 53). Den kvantitative metoden ble altså noe som ble utelukket ganske tidlig i prosessen.

Observasjon var et alternativ jeg vurderte. Nettopp fordi det er godt egnet til å se praksis i dagliglivet (Thagaard, s. 53). Observasjonen ville gitt meg et direkte innsyn inn i praksisen. Et intervju på sin side er en god metode å bruke for å få kjennskap til hvordan de som intervjues opplever og forstår seg selv i sine omgivelser (Thagaard, s. 53). Om jeg hadde gått for observasjon kunne jeg faktisk observert hva barnehagelærerne gjør i de dagene jeg observerte. En svakhet med observasjon kunne vært at jeg ikke hadde fått svar på hele problemstillingen. Rent teknisk betyr det at jeg ikke kunne fått noen svar på hvordan kartleggingen i forkant av oppstart var. Jeg ville ha svar på kartlegging og en større helhet på foreldresamarbeidet, enn det jeg kunne observert i «hente- og bringesituasjoner». Derfor landet jeg på intervju.

3.2 Intervju

Målet med intervjuet er å forstå og tolke det som ble sagt (Dalland, s. 52). Et vellykket intervju krever god forberedelse (Dalland, s. 77). For å forberede meg *faglig og mentalt* (Dalland, s. 78) til intervjuene lagde jeg på forhånd en intervjuguide (Se vedlegg 1).

Intervjuguiden var ment som en rettesnor for intervjuene, men samtidig var jeg klar over det Dalland skriver: «*Spørsmålene utvikles i samtalen og følger de svarene intervjupersonene gir*» (Dalland, s. 78). Oppfølgingsspørsmål.

Jeg ønsket å få til en uformell og lite lukket intervjusetting. Det er faktisk sånn at jo åpnere intervjuet er, jo større sjanse er det for spontane, levende og uventede svar (Dalland, s. 78). Ideen ble da å skape et åpent intervju, da min målsetting var at informantene skulle fortelle mest mulig fritt om sine erfaringer (Dalen, 2011, s. 26).

Siden jeg hadde en kvalitativ tilnærming ønsket jeg å maksimere variasjonen i utvalget av informanter så godt som mulig. Jeg arrangerte derfor to intervjuer med fire barnehagelærere (ett intervju med to småbarns-pedagoger og ett med to storbarns-pedagoger), derfor kunne jeg forvente at svarene ville variere og dermed gi ulike utfall (Dalland, s. 79). Jeg forsøkte da å ta med meg erfaringene fra det første intervjuet inn i det andre, slik at jeg ikke satt igjen med to intervju som handlet om to helt ulike ting.

Jeg valgte å skrive ned svarene underveis. Etter endt intervju bør en ha tid til å notere umiddelbare inntrykk mens de er ferske (Dalland, s. 86). Så jeg sørget derfor for å kunne bli sittende og skrive ned tankene mine umiddelbart etter intervjuene.

I etterkant finskrev og transkriberte jeg intervjuene og sendte dem på e-post til informantene. Jeg tilbød informantene å fylle ut om det var noe de ville si noe mer om, eventuelt endre eller trekke noe som var sagt. Ingen benyttet seg av å hverken fylle på, endre eller trekke noe i ettertid.

3.3 Utvalg av informanter

Da jeg skulle velge informanter var det viktig for meg at informantene var barnehagelærere. En annen inngang i møte med problemstillingen hadde vært å snakke med noen som selv har opplevelser av å ikke bli inkludert inn i barnefellesskapet i barnehagen, for å høre deres opplevelse. Da hadde jeg muligens fått helt andre svar. Likevel var jeg mest interessert i å høre hvordan barnehagelærere jobber med å inkludere minoriteter inn i barnefellesskapet, framfor å høre om noen som ikke ble inkludert og antagelig kanskje heller ikke vet hvorfor, all den tid det kan være en stund siden de selv gikk i barnehagen.

Jeg har selv jobbet to år ved en barnehage i Trondheim før jeg begynte på DMMH. Det ble for meg naturlig å spørre mine tidligere kollegaer fra den tiden om de hadde muligheten til å

la seg intervjues i forbindelse med min bachelor-oppgave. Jeg valgte å spørre de fire pedagogiske lederne i denne barnehagen. Dette var fordi de har en forkunnskap og er yrkesutøvere i feltet jeg skulle se på. Dette ble da en *strategisk utvelging*. Strategisk utvelging er basert på at vi systematisk velger personer som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen (Thagaard, s. 54). Jeg kunne selvsagt ha funnet noen andre barnehagelærere som jeg ikke hadde kjennskap til fra før, men med disse var jeg sikker på at de kunne snakke godt for seg.

Alle barnehagelærerne jeg har intervjuet er kvinner, og da jeg selv er av det mannlige kjønn, kunne det vært spennende å ha et mannlig «alibi» blant informantene. Likevel vurderte jeg det sånn at det ikke var viktig for oppgavens validitet å ha en mannlig informant. Informantene mine har ulik erfaring fra barnehagesektoren, alt fra noen år til flere tiårs erfaring.

3.4 Beskrivelse av datainnsamling

Det ble ikke foretatt lydopptak under intervjuene. Da jeg vil kalle meg selv relativt rask på tastaturet, transkriberte jeg det informantene sa underveis. Likevel trengte jeg å be informantene holde den tanken noen sekunder, mens jeg i «hui og hast» skrev ned det som hadde blitt sagt, før vi så fortsatte. Som nevnt ovenfor, finskrev jeg intervjuene godt etter gjennomføring. Det ble viktig for meg å huske på at det jeg satt igjen med kun var en skriftlig versjon av intervjuene jeg hadde arrangert, og at tonefall og mimikk kunne gått tapt. Senere gikk jeg gjennom materialet og lagde ulike fargekoder for ulike temaer som ble snakket om. Jeg kategoriserte intervjuene inn i tre temaer: «*kartlegging og foreldresamarbeid*», «*språkutvikling*» og «*barnehagelærerens rolle inne på avdeling*».

Informantene fikk tilsendt den skriftlige versjonen av intervjuet i ettertid, og fikk muligheten til å føye til eller sløyfe noe av det som ble sagt. Ingen av informantene valgte å benytte seg av denne muligheten. Egentlig hadde jeg et håp på at noen av informantene hadde noe å spille inn etter å ha lest igjennom intervjuene, det kunne gitt meg enda mer informasjon og materiale.

3.5 Etiske overveielser

Regelverket for personopplysninger innen forskning er strengt, og det var dermed viktig for meg at jeg aldri brukte navnene eller arbeidsstedet til barnehagelærerne. Siden NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste) ikke var involvert i prosjektet har jeg vært opptatt av at prosjektet ikke skulle involvere noen form for personlige opplysninger, da all forskning som involverer personopplysninger skal behandles av NSD (Dalen, s. 100).

En annen vurdering er hvor vidt mitt personlige kjennskap til informantene kan påvirke hvordan jeg har analysert materialet. Dette har jeg vært opptatt av under hele prosessen, helt fra starten av prosessen til innleving. Likevel kan man aldri utelukke det faktum om at arbeidet kan bære preg av mine personlige relasjoner til informantene, selv om jeg har forsøkt å forholde meg profesjonelt til datamaterialet. Om informantene hadde vært fremmede, hadde det muligens vært enklere, selv om jeg mener selv at det ikke har vært et problem å forholde meg profesjonelt.

3.6 Beskrivelse av analyse

Som nevnt ovenfor har jeg intervjuet fire pedagogiske ledere, i to intervjuer. Det første intervjuet var med de som her kalles «Barnehagelærer 1» og «Barnehagelærer 2». Disse jobber til daglig ved hver sine småbarnsavdelinger (0-3 år). Intervju nummer to er med «Barnehagelærer 3» og «Barnehagelæreren 4», disse jobber på hver sine storbarnsavdelinger (3-6 år).

Svarene som presenteres er basert på fem spørsmål barnehagelærerne fikk tilsendt et par dager på forhånd (se vedlegg 1), pluss at intervjuene var interaktive, og at naturlige oppfølgingsspørsmål ble stilt.

En svakhet ved presentasjonen av funnene kan være at konteksten for sitater kan bli utvasket, og dermed uklare. Ting kan bli tatt ut av sammenheng i et forsøk på å sortere ut det viktigste fra intervjuene. Det er viktig å huske på at alle sitater i presentasjonen av svar fra informantene har en kontekst.

3.7 Analyse

Ved å «rydde» eller kategorisere svarene i tekstene jeg fikk fra intervjuene og lese dem igjennom mange ganger har jeg tatt ut det mest relevante for å belyse min problemstilling. I arbeidet med presentasjonen jobbet jeg meg gjennom transkriberingen, og skrev ned hva jeg tenkte og hvordan jeg kunne tolke de ulike utsagnene. Jeg noterte meg hva som var relevant og begynte arbeidet med å finne pensumlitteratur om tema. De tre kategoriene som er nevnt tidligere går igjen i drøftingsdelen i bacheloroppgaven.

4.0 Presentasjon av funn

I denne delen av oppgaven presenterer jeg funnene fra intervjuene og drøfter dem opp mot teorien. Jeg forsøker å se på helheten rundt minoritetsbarns oppstarten og deres inkludering i barnefellesskapet, alt fra foreldresamarbeid til språkutvikling og barnehagelærerens rolle.

4.1 Foreldresamarbeid og kartlegging

Barnehagelærer 1 forteller at det første hun gjør når hun får beskjed om at et minoritetsbarn skal begynne på hennes avdeling er å «*snakke med styrer og kartlegge forventninger*».

Barnehagelærer 1:

«Jeg spør og graver mere enn om de er norske, og født og oppvokst her».

Barnehagelærer 1 legger vekt på at hun trenger enda flere opplysninger om minoritetsbarn enn majoritetsbarn. Bakgrunnen for dette kan være tidligere erfaringer basert på minoritetsbarn er mer krevende, men her utdypes det ikke hensikten med denne «ekstra gravingen» rundt minoritetsbarnet noe nærmere i intervjuet. Det kan også tenkes at hun kan ha erfaringer med at om man gjør en større undersøkelse og et større arbeid i kartleggingen, så vil barnet få en bedre oppstart i barnehagen, og at minoritetsbarn trenger dette.

Barnehagelærer 1 synes det er viktig å gjøre undersøkelser på hvor vidt minoritetsbarnet kan noe som helst verbalspråklig på barnets morsmål.

Barnehagelærer 1:

«Om barnet er to år så er det mer relevant, enn om han er ett år».

Dette kan si noe om hvordan man vurderer og verdsetter at barn i ulike alder har et verbalspråk. Siden barnehagelæreren her snakker om relevansen for verbalspråk blant ettåring og toåring, kan det synes som barnehagelæreren tenker at minoritetsbarn uten norsk verbalspråk lettere kan delta i barnefellesskapet om de er yngre, enn om man for eksempel begynner i barnehagen uten norsk verbalspråk som fireåring.

Informantene mine gir uttrykk for at det er behov for å kartlegge mer når det skal begynne et barn med minoritetsbakgrunn, enn om det er et barn med majoritetsbakgrunn. De trenger flere opplysninger. Det er slik at et godt foreldresamarbeid krever god kommunikasjon. Og om man som barnehagelærer frykter at denne kommunikasjonen kan være utfordrende, enten på grunn av det språklige eller de kulturelle eller sosiale ulikhetene, kan man anta at barnehagelærere er interessert i å optimalisere samarbeidet gjennom å få kartlagt best mulig.

Jeg ser i intervjuene med barnehagelærerne at de legger vekt på at om et barns oppstart skal være vellykket så er de avhengige av et godt foreldresamarbeid for å lykkes. Det er interessant å se i hvor stor grad foreldresamarbeidet vektlegges, all den tid barnehagen er for barna. Men barnehagelæreren intensjon kan likevel være barnets beste, da de antageligvis indirekte vil få en god oppstart gjennom godt foreldresamarbeid. Det er jo barnehagelæreren som har ansvaret for å bygge broen mellom barnehagen og hjemmet (Schram, s. 127). Så da er det kanskje ikke så rart at dette vektlegges i stor grad.

Barnehagelærer 2 forteller:

«om det kommer noen med flyktningbakgrunn er det noe med å få dem til å bli kjent med barnehagen og hva vår rolle er».

«Først har jeg mest fokus på at foreldre får med seg det som er aller viktigste. La dem bli varme. Før man kan fylle på etter hvert med opplysninger».

«Alle er forskjellige. Det er viktig å bli kjent med den enkelte familien. Min opplevelse er at om foreldre ikke kan noe norsk, så kan likevel det foreldresamarbeidet være bedre enn om noen snakker kvadrønderisk».

Her peker barnehagelæreren på en konkret utfordring knyttet til foreldresamarbeidet ved minoritetsbarns oppstart i barnehagen. Nemlig foreldre som ikke vet hva barnehagen er. Likevel har barnehagelæreren en klar oppfatning om at dette ordner seg, og fremstår med en rolig og trygg holdning til problemet.

Hun er klar over kulturforskjeller som kan spille inn ved minoriteters oppfattelse av hva for en institusjon barnehagen er og hun forstår at ikke all info om barnehagen kan tilegnes og prosesseres på kort tid. Det faktum av at hun forteller at foreldrene kan fylles på med informasjon underveis er spennende. Her kan man lese ut av intervjuet at barnehagelæreren har gode erfaringer med sine relasjoner til minoritetsforeldre. Det kan virke som at barnehagelæreren ser optimistisk på det kommende foreldresamarbeidet.

Barnehagelærer 3 kan også fortelle at forskjellen mellom tiden før oppstart blant minoritetsbarn og majoritetsbarn i barnehagen, er kartleggingen av familien. Hun ser på bakgrunnen, språket og bagasjen. I tillegg er barnehagelæreren opptatt av å få vite mer om familien. Igjen ser vi at det første barnehagelæreren har søkelys på er familien. Når det kommer til kartleggingen av barna, er det første barnehagelæreren tenker på er: «hvordan familien er?». Dette kan si mye om hvor viktig familiebakgrunnen er for å definere barnet. I denne sammenheng kan man likevel spørre om barnehagelærerne i større grad kunne eller burde vært mer opptatt av hvem barnet er før oppstart?

Informantene snakker mye om at minoritetsforeldre skal bli godt kjent med barnehagen. Det er jo slik at mennesker med kort botid i Norge ofte har lavere sosial kapital (Bakken, s. 57). Så dette er jo noe som naturligvis blir viktig før en oppstart. Det er klart at om foreldre ikke kjenner til konseptet og ideen om barnehage, kan oppstarten tenkes å bli utfordrende. Om minoritetsforeldre for eksempel tenker at barnehagen kun er en oppbevaringsplass for barn på dagtid, eller en skole hvor barna skal lære matematikk og skriving tidligere enn det vi gjør i Norge, kan jo misforståelser og komplikasjoner lett oppstå. Dersom et barn på fire år, med et aldersadekvat morsmål som ikke er norsk, starter i barnehagen, så kan man se for seg scenarioer om at barnehagen ikke møter forventningene barnet har fått gjennom foreldrene.

For eksempel kan barnet ha forventninger om klasserom og en skolepreget hverdag, men blir møtt med noe annet. Eller det kan ha forventninger om streng disiplin og autoritære voksne. Eller kanskje barnet kan ha forventninger om at barnehagen er fritt fram og har ingen regler, men da møtes av noe annet. Poenget blir da å få samarbeidet godt med foreldrene før oppstart, slik at alle forstår hva slags institusjon barnehagen er. En av informantene forteller at hun pleier å la foreldrene kun få med seg det aller viktigste først, før hun fyller på underveis. Da kan man anta at det er nettopp dette hun starter med.

Å etablere forventninger og øke denne sosiale kapitalen opp til et nivå hvor man har en felles forståelse og et felles mål om barnets beste. Et spennende element ved foreldresamarbeidet som barnehagelærer 3 løfter fram er at hun synes det er lettere med minoritetsforeldre når det kommer til at familien har det vanskelig hjemme.

Barnehagelærer 3:

«Jeg synes at om man (familien) har et problem med økonomi, er det lettere å samarbeide med minoritet».

«Minoritetsforeldre er ærligere og har lavere terskel for å få og be om hjelp».

Her kan vi se et eksempel på noe som påstås å være enklere i samarbeidet med minoritetsforeldre, enn med majoritetsforeldre. Det som også er spennende er at barnehagelærer 4 også har den samme opplevelsen.

Barnehagelærer 4 forteller videre:

«Man har også majoritetsforeldre med dårlig økonomi. Jeg snakker lettere med minoritetsforeldre om behov enn med etnisk norske foreldre».

«Det kan føles dårlig gjort å snakke med etnisk norske om fattigdom».

«Jeg vet at det er norske foreldre som lager strålende matpakker, men alt for liten dress, som har dårlige klær, de kan bli stressa av spørsmål om det er lite ressurser».

Så informantene mine forteller altså at om det skulle være utfordringer på hjemmebane så er det enklere å forholde seg til og hjelpe minoritetsforeldre, fordi de er mer åpne om det som er vanskelig. Minoritetsforeldre befinner seg antageligvis oftere i en naturlig sårbar posisjon. Dette kan være en faktor for at det er enklere å snakke med minoriteter om sårbarhet. Dette var et spennende funn, all den tid resten av intervjuene handlet om at det var mer krevende med minoriteter enn majoriteter.

Når vi sammenligner foreldresamarbeidet for barnehagelærerne med minoriteter og majoriteter kan man oppsummere funnene med at barnehagelærerne har større interesse i å finne ut hva for en bagasje foreldrene har med seg, barnehagelæreren spør og graver mer enn ved majoritetsforeldre, minoritetsforeldrene må introduseres for barnehagevirksomheten og minoritetsforeldre er lettere å forholde seg til når det er vanskelig i hjemmet.

Alle foreldre er ulike, og i mangfoldet av foreldre er det et mangfold av ulike ideer, holdninger, verdier og sosiale kapitaler. Så noen fasit på hvordan et godt foreldresamarbeid er kan man ikke gi.

Informantene mine forteller at de har fokus på den enkelte familien og at foreldresamarbeidet med minoritetsforeldre kan være like godt eller bedre enn med majoritetsforeldre. Teorien forteller at den sosiale kapitalen spiller inn, og at det er barnehagelærerens ansvar å forsterke denne. Det barnehagelæreren kan gjøre for å gjøre oppstarten best mulig når det kommer til foreldresamarbeidet, er å forsøke å ha kontinuerlig kommunikasjon med minoritetsforeldre, hvor en klarer å spe på med informasjon om barnehagen og øke den sosiale kapitalen deres. En annen ting man kan gjøre er å arrangere ulike samværsmuligheter for foreldrene, hvor minoritetsforeldre har fått muligheten til å bli kjent med andre og dermed bygge nettverk og sørge for at de øker den sosiale kapitalen. Om dette direkte påvirker hvordan barnet inkluderes i barnefellesskapet er usikkert, men at det kan ha en indirekte effekt er nok sannsynlig. Kartleggingen og foreldresamarbeidet før oppstart er trolig det som legger til rette for at barnet kan bli inkludert i barnefellesskapet. Man kan også konkludere med at det er viktig å lykkes med denne delen av oppstarten, når integrering er et mål for barnehagen. Om barnehagelæreren er kultursensitiv i møte med familiens kultur og gir rom for at familiens kultur også har en plass i barnehagen ligger mye til rette for at barnet skal bli inkludert inn i barnefellesskapet.

4.2 Språkutvikling

Barnehagelærer 1:

«på småbarn har jo ikke de fleste barna så mye språk, så alle har egentlig et ganske likt grunnlag».

Den andre småbarns-barnehagelæreren påpeker noe av det samme, nemlig at barn i småbarnsalder har *«ganske like forutsetninger når det kommer til språk»*. Hun sier også at hun ikke gjør noe annerledes inne på avdelingen når det kommer til språk og at det er andre ting som kommer foran språket.

Barnehagelærer 2:

«Det er mindre krav til språk i leken på småbarn. Det er kanskje lettere å bli ekskludert i leken på storbarn på grunn av språket».

Informantene mine forteller om ulikheter mellom storbarn og småbarn. Denne forskjellen er ganske naturlig. Småbarn har «*mer parallell-lek*» og «*det er mindre krav til språk i leken*». Et spørsmål jeg stiller ved det er hvor viktig språket er for å delta i et fellesskap. Det er klart at man trenger mye og godt felles verbalspråk for å leke sammen i rolleleken. Slik som Kibsgaard er inne på krever rolleleken at barnet deler verbalspråk med den som etablerer leken (Kibsgaard, s. 34). Så er det jo likevel sånn at et barn kan delta inn i barnefellesskapet uten noe felles verbalspråk også?

Slik som Kanstad skriver er jo toddlerkulturer (småbarn) preget av kommunikasjon ved hjelp av blikk, gester, lyder og kroppslig aktivitet (Kanstad, s. 46). Når vi vet dette kan man gjøre en antagelse om at veien inn i barnefellesskapet kan være enklere før fylte tre år. Dette er fordi leken ved eldre barn i barnehagen er mer preget av å ha et felles verbalspråk.

Et særlig fokus på minoritetsbarns språk ved småbarn på disse avdelingene er med andre ord ganske lite, eller fraværende. Det virker som de tenker at det ikke er stor forskjell på dette punktet på barn med andre morsmål enn norsk. Man kan jo da kanskje også forstå hvorfor fokuset har vært så stort på å kartlegge foreldrene og ikke barna. Om «*alle har egentlig et ganske likt grunnlag*» og det er «*mindre krav til språk i leken*» så er vel kanskje ikke det så veldig viktig hvor godt barna behersker sitt eget morsmål eller det norske verbalspråket. Så er jo dette også ganske naturlig og forventet da et barn på fem år aldersadekvat skal snakke ganske mye mer enn et barn på to. Likevel er det interessant å se forskjellen på barnehagelærerens holdninger til språket og viktigheten de legger i det.

For blant barnehagelærerne på storbarnsavdelingene er opplevelsen av språkforskjeller en annen. Slik som barnehagelærer 2 forteller, er det kanskje lettere å bli ekskludert i leken på storbarn, når det kommer til den norske verbale språkkompetansen.

En konklusjon man kan trekke ut fra både teorien og det informantene mine forteller, kan da være at det ser ut som det er en fordel å begynne i barnehagen som minoritetsbarn tidligst mulig. Da vil barnet komme inn i et barnefellesskap som baserer seg på mer parallell-lek og mindre av den verbalt krevende rolleleken. Barnet vil da få tid på seg til å tilegne seg barnehagens brukte verbalspråk på lik linje med de andre barna, og har gode muligheter til å komme inn på den samme aldersadekvate stigen, og delta på lik linje i barnefellesskapet.

Barnehagelærerne på storbarnsavdelingene erfarer at språket er viktigere blant eldre barn. Det er fordi «*barna inkluderer barn*». Det må jo være en god ting, at de med mer verbalspråk inkluderer de mindre sterke inn i barnefellesskapet. Slik er det nødvendigvis ikke. Informantene ved storbarnsavdelingene forteller at en utfordring med dette er at de som er verbalt sterke kun søker hverandre, og de verbalt svake søker hverandre. Monica Salmouk skrev til magasinet Første steg og utdanningsnytt.no at «*barn ikke må lære språket for å inkluderes, de må inkluderes for å lære språket*» (Salmouk, 2021). Det blir da barnehagelærerens rolle å støtte de som havner språklig utenfor fellesskapet.

Det barnehagelærer 4 forteller om de verbalt svake barna på hennes avdeling, er at hun pleier:

«å sitte som en *sportskommentator og kommentere va vi gjør, da får de lytta*».

Det at barnehagelærere og øvrig personalet sitter med de barna uten eller med mindre norsk verbalspråk må kunne antas å gi barna en nyttig erfaring og god språklig stimuli. De «bader» barna i språk.

Barnehagelærer 4 forteller videre:

«*men det er ikke så lett før de har kommet til et visst nivå i språk*».

På spørsmål om hun gjør dette spesifikt med de minoritetsbarna som mangler norsk verbalspråk så svarer hun at:

«*Dette er ryggmargrefleks, man tenker ikke at nå skal jeg gjøre det eller det til det barnet og så videre*».

Storbarnspedagogene sin erfaring om språk og barn med andre morsmål enn norsk er at disse barna:

«*Som oftest ligger to år bak, men man må ha is i magen, men ikke vente for lenge heller*».

Her bringer storbarnspedagogene opp en viktig og vanskelig problemstilling om språk, men også generelt om utvikling i barnehagen. Noen barn trenger kanskje hjelp i form av tettere og ekstra oppfølging, enklere og klarere rutiner eller kanskje spesialpedagogisk hjelp.

Hos andre barn løser det seg ofte av seg selv. Her kan man anta at barnehagelæreren har et forsøksvis nyansert bilde på hvor lenge hun kan vente med barn med mindre norsk verbalspråk, og ønsker å kunne optimalisere dette for å optimalisere barnets språkutvikling. Et annet funn på språk er barnehagelærernes fokus på at foreldrene må snakke sitt eget morsmål hjemme. Dette forteller barnehagelærer 3 er fordi:

«Språket kan bli vaklende om ikke grunnmuren på morsmålet er solid».

Dette har hun naturligvis helt rett i. Det er en forskningsmessig enighet om at et godt utviklet morsmål gir det beste grunnlaget for å lære et nytt språk (Høigård, s. 148).

4.3 Barnehagelærernes rolle ved minoritetsbarns oppstart i praksis

Barnehagelæreren 1 forteller:

«Det er viktig at vi gir like god omsorg til alle slik at ingen føler seg annerledes».

Her snakker barnehagelæreren om utenforskap. Hun ønsker å gi alle like god omsorg, men kanskje noen barn trenger mer eller annen type omsorg enn andre for å komme inn i barnefellesskapet?

Barnehagelæreren 2:

«barna skal møtes på samme måte».

Altså uansett bakgrunn så skal barna møtes på den samme måten. Med andre ord endrer ikke informantene praksis til minoriteter og majoriteter når det kommer til å inkludere barna inn i barnefellesskapet.

Barnehagelæreren 2 forteller så at:

«det er forskjell på barn og at det noen barn blir trygge raskere, men føler det ikke har noe med kulturell bakgrunn».

Samtalen dreide seg inn på hvordan «barnefellesskapet» er ulikt på småbarnsavdelinger og storbarnsavdelinger.

«Vi har andre leker på småbarn, mer parallell-lek».

Dette kan man anta stemmer all den tid småbarn er småbarn. Her tenker jeg at barnehagelæreren har erfaring om at inne på småbarnsavdelinger er det sånn at barna leker mer hver for seg, og ikke har så mye samlek og et så stort samspill seg imellom som barn ved storbarnsavdelinger. Barna sitter strødd utover gulvet og leker for seg selv.

Likevel trekker barnehagelæreren fram:

«om man ser at noen blir satt utenfor må man ta tak».

Jeg stiller spørsmål til hvordan man kan se at et barn kommer utenfor barnefellesskapet, mens barna leker parallelt. Så kan man jo se for seg at det ikke er slik jeg beskrev det, men en hybrid mellom parallell-lek og lek med et større samspill mellom barna. For å klare å se at noen faller utenfor barnefellesskapet er det klart en forutsetning må være at det er et barnefellesskap.

Når barnehagelærer 2 forteller at:

«Det er viktig å finne barnets ressurser og styrker, og løfte styrkene fram mot de andre barna i gruppa»

Da forstår man at det finnes samspill mellom barna på småbarn også. Så da er det interessant at barnehagelærerne påpeker at *«det er ingen spesiell forskjell på majoritet og minoritet»*. Det er viktig å løfte barnets styrker opp mot resten av barna. Trolig også på småbarn. Barnets lekkompetanse kan man forsøke å finne i kartleggingsarbeidet som skjer før oppstart, eller ved hjelp av observasjon i barnehagen. Hvilke erfaringer har barnet fra andre barnefellesskap? At det er ingen spesiell forskjell på majoritet og minoritet her, kan trolig stemme, men man kan ikke utelukke ulike kulturelle forskjeller i barns lek, også for barn under tre år. Barnehagelæreren blir da nødt til å klare å finne disse lekeferdighetene barnet innehar, som muligens allerede i så ung alder kan være kulturelt betinget.

På spørsmål om i hvor stor grad barnehagelærerne må legge særlig til rette for at minoritetsbarn skal bli inkludert i barnefellesskapet sier barnehagelærer 2: *«Det er ikke betinget til individets bakgrunn»*. Det vil altså si at disse småbarnspedagogene ikke har et fokus på å legge spesielt til rette for minoritetsbarn, men at de ønsker å se på alle barna ganske likt. De er opptatt å legge til rette slik at alle barna skal komme seg inn i barnefellesskapet, men ikke særlig for minoritetsbarn.

Barnehagelærerne ved storbarnsavdelingene har også svart på de samme spørsmålene. De forteller at for å få nye barn inn i barnefellesskapet må man skape tillit, men heller ikke her skiller barnehagelærerne særlig på majoritet og minoriteter.

På spørsmål om i hvor stor grad barna som allerede er på avdelingen inkluderer nye barn svarer barnehagelærer 3:

«Det er en naturlig del av barnehagen at det er barn fra alle steder i verden, og at barna er vant til det og er inkluderende».

Dette er et spennende funn. Hvem har ansvar for at barnet skal bli inkludert i barnefellesskapet, er det barna eller barnehagelæreren? Hvor viktig er barnehagelærerens rolle?

Her forteller barnehagelæreren at barna ved hennes avdeling er fra hele verden og er dermed vant til å være inkluderende. Så kan man diskutere i hvor stor grad barn ekskluderer barn på bakgrunn av kulturell bakgrunn, hudfarge og religion. Dette er en veldig mangfoldig barnehage hvor det å være mørk i huden nesten er like vanlig som det å se etnisk norsk ut. Tenker barnehagelæreren at i en barnehage som ikke har for vane å ha barn med minoritetsbakgrunn er det vanskeligere å få minoritetsbarn inn i barnefellesskapet? Kan man anta at utestenging på bakgrunn av hudfarge skjer sjeldnere i en mangfoldig barnehage? Vi vet det at barn som opplever andre kulturer kan få et mer positivt syn på mangfold (Larsen & Slåtten, s. 145), men holder dette? For det finnes vel andre grunner til å ekskludere barn enn hudfarge og kulturelt opphav. En av disse grunnene kan være de verbalspråklige ferdighetene hos minoritetsbarnet. Informantene ved storbarnsavdelingene forteller selv at de språksterke velger andre språksterke. En annen vinkel på dette kan bli at det kan kanskje være for mye å forlange av et verbalspråklig sterkt barn med høy kulturell kapital å inkludere et nylig oppstartet minoritetsbarn?

På spørsmål om hvor viktig barnehagelærerens rolle er for at minoritetsbarn skal bli inkludert i barnefellesskapet er både barnehagelærer 3 og 4 veldig enige om at den er kjempeviktig. Barnehagelærer 3 sa følgene om barnehagelærerens rolle i inkluderingen i barnefellesskapet:

«Hvordan fungerer de i lek, vi er flinke til å snakke om det i personalgruppa. Man må legge til rette for det enkelte barnet».

Barnehagelærer 4 la til:

«Tilstedeværende voksne er viktig» og «hos oss snakker voksne hele tiden». «Vi legger til rette på samme måte. Man må ha oversikten. Vi ser ulike ting».

Her forteller barnehagelærerne om det *«enkelte barnet»* og *«tilstedeværende voksne»*.

Barnehagelærerne har fokus på å være til stede. Deres rolle bli da å lære seg å kjenne barnet, for å så klare å finne ut hvordan det enkelte barnet kan legges til rette for. Samtidig forteller barnehagelærer 4 at de legger til rette på *«samme måte»*. Man kan da anta ut fra det som ble sagt at de to barnehagelærerne kan ha et litt ulikt fokus hvordan man legger til rette for å få minoritetsbarn inn i barnefellesskapet. Det vil trolig være en fordel å klare å legge til rette for det enkelte barnet, da det enkelte barnet kan ha ulike styrker som kan løftes opp og fram. Det er også noen generelle ting som ville hjulpet alle barn med å styrke det norske verbalspråket. Slik som poetiske tekster, rim og regler og bildebøker.

5.0 Oppsummering

Denne bacheloroppgaven baserer seg på ulike teori om foreldresamarbeid, språkutvikling for minoritetsbarn og barnefellesskapet. I tillegg baseres oppgaven seg på to intervjuer gjort med fire pedagogiske ledere i en barnehage i Trondheim. Oppgaven tar utgangspunkt i et scenario om et barn på fire år som kommer fra et annet land og en annen kultur. Oppgaven handler om hvordan dette barnet med et annet morsmål enn norsk og mange andre minoritetsbarn kan inkluderes inn i barnefellesskap i norske barnehager.

Inkludering av minoritetsbarn i barnefellesskap er utvilsomt viktig. Det at barnehagelærere klarer å skape mangfoldige barnehager som virkelig bruker mangfold som en ressurs, ved å anerkjenne og ønske ulikhetene, kan barn med minoritetsbakgrunner trolig dra nytte av. Det er en bred enighet politisk og akademisk om at integrering er bedre enn assimilering og segregering, likevel finnes det grunnlag for å tro at assimilering foregår i norske barnehager.

Barnehagen i Norge er først mangfoldig når man anerkjenner og ønsker mangfoldet. At det er mange ulike nasjonale bakgrunner i barnefellesskapet er ikke nok. Barnehagen må virkelig anerkjenne ulikhetene og ønske både det språklige og det kulturelle mangfoldet velkommen.

Dette er også viktig om barnehagen skal være en integreringsarena, og ikke en assimileringarena, da integrering er at mennesker blir funksjonsdyktige i medlemmer i majoritetssamfunnet (Larsen & Slåttens. 110).

Familier med kort botid i Norge har som oftest lav sosial kapital (Bakken, s. 57). Å ha en lav sosial kapital er avgjørende for mennesker, og denne kapitalen må derfor økes. Den kan økes ved at minoritetsforeldre gis muligheten til å bli kjent med barnehagen og de andre foreldrene. Denne muligheten må barnehagelærere gi minoritetsforeldre. For å samarbeide godt med foreldre må barnehagelærerne kontinuerlig kommunisere med hjemmet. Dette kan være utfordrende om man ikke har et felles språk.

For å legge best mulig til rette for at et minoritetsbarn skal bli inkludert inn i barnefellesskapet, er det sannsynlig bedre om barnet begynner i barnehagen ved lavest mulig alder. Dette er fordi leken blant barn fra null til tre år ikke baserer seg på felles verbalspråk i like stor grad som eldre barn. Om minoritetsbarnet begynner senere, er det ekstra viktig at barnehagelærere har en god plan for og god kunnskap om hvordan barnet kan bli inkludert. Det blir da viktig å kartlegge godt for å finne lekkompetansen til minoritetsbarnet, og minoritetsbarnets erfaringer fra tidligere barnefellesskap. Så bør barnehagelærere etter mitt syn legge til rette for mye nonverbal lek og jobbe med rim og regler. I tillegg så kan boltreleken også være en vei inn i barnefellesskapet, da denne leken ofte er nonverbal. For det er sånn at barn må inkluderes for å lære språk, ikke lære språk for å inkluderes. Det blir viktig å la minoritetsbarna kjenne på mestring i møte med fellesskapet.

Språket er viktig for å komme inn i barnefellesskapet, og da må minoritetsbarn få dette språket. Min vurdering er at informantene mine har gode metoder for å «bade» de eldre minoritetsbarna i språk, slik at de tilegner seg barnefellesskapets fellesspråk. Som Salmouk sier må barna inkluderes for å lære seg språk (Salmouk, 2021). Barnehagelærere må derfor inkludere minoritetsbarna for at disse barna skal lære språket. Barnehagelærere må anerkjenne og ønske ulikhet. Dette er viktig for at minoritetsbarna skal kunne føle seg trygge og respektert, og det er viktig for å lykkes med integrering og unngå assimilering.

5.1 Konklusjon

Så hvordan kan barnehagelærere optimalisere oppstarten til minoritetsbarn slik at barnet blir inkludert i barnefellesskapet? Det er trolig enklere for minoritetsbarnet å ta del i

barnefellesskapet om det starter tidligere i barnehagen. Dette er et argument for å få minoritetsforeldre til å sende barna tidligst mulig i barnehagen. Et annet argument for å få minoritetsbarn inn i barnehagen tidligst mulig er at dette også vil øke foreldrenes sosiale kapital, noe vi vet er viktig.

Når det kommer til kartleggingen kan det tenkes at det vil lønne seg å kartlegge i større grad enn ved majoritetsbarn. God kartlegging av minoritetsfamiliens kultur, verdier og livssyn vil gi økt innsikt og kjennskap til familiens interesser, og dermed kunne gi et bedre samarbeid. En annen ting det kan være lurt å kartlegge er de kommunikative evnene til foreldrene. Godt foreldresamarbeid krever nemlig mye informasjonsutveksling. Man bør også kartlegge de sosiale erfaringene til barnet. Hva slags erfaringer har barnet fra tidligere barnefellesskap? Da kan man finne ulike evner og interesser barnet har, og løfte disse opp mot resten av barnet.

Når barnet har begynt i barnehagen bør barnehagelæreren bruke rim og regler og bøker for å gi barnet muligheter til å tilegne seg språk. Da tenker jeg at voksenstyrt lek, regelstyrt lek og boltreleken er gode eksempler på ikke-verbal lek som kan anvendes. Noe av det viktigste barnehagelæreren kan gjøre, er å legge til rette for å gi barn utenfor barnefellesskapet øyeblikk innenfor. Dette kan være erfaringer barnet kan få sammen med de andre barna. Felles erfaringer er trolig viktig i en inkluderingsprosess. Det kan også antas at barnet vil ha økt sjanse for å delta i samlek om den ikke er verbal.

Jeg tror det ville vært veldig bra for innvandrerbefolkningen i Norge, å ha muligheten til å ta med seg hele seg, og hele deres kultur inn i de ulike «norske» settingene, f.eks. i barnehagen. Etter mitt syn vil det være bra for majoritetsbefolkningen å omfatte innvandreres referanser og kultur. At minoritetsbarn skal bli inkludert inn i barnefellesskapet er kjempeviktig, og kan aldri bli forsket nok på. Denne bacheloroppgaven gir noen svar, men minoritetsbarna fortjener at alle i Norge, og kanskje spesielt vi som skal jobbe i barnehagen arbeider for at minoriteter skal få det bedre. Man kan ikke legge et ansvar for inkludering på resten av barna i barnehagen. Dette ansvaret må barnehagelæreren ta, og virkelig ta på alvor.

6.0 Litteratur

Bakken, Y. (2016). Kræsjkurs i flerkulturell kompetanse – bra å vite for et godt samarbeid mellom barnehage og hjem. Y. Bakken & V. Solbue (Red.), *Mangfold i barnehagen: Fra politisk vilje til flerkulturell virkelighet*. (s. 49-68). Fagbokforlaget.

Cejka, D. (2016). Hvordan lærer barn språk? Og hvordan kan vi best støtte dem i det?. Y. Bakken & V. Solbue (Red.), *Mangfold i barnehagen: Fra politisk vilje til flerkulturell virkelighet*. (s. 71-85). Fagbokforlaget.

Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming* (utg. 2). Universitetsforlaget.

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (utg. 7). Gyldendal.

Eidhammer, L. G. (2019). *Små mennesker – stort mangfold: religioner og livssyn i barnehagen* (utg. 4). Cappelen Damm Akademisk.

Fodstad, C. D. (2018). Tre litterære sjangre: Hvordan styrker poetiske tekster, eventyr og bildebøker barns språk. S. Kibsgaard (Red.), *Veier til språk i barnehagen*. (s. 90- 101). Universitetsforlaget.

Glaser, V. (2019). *Foreldresamarbeid – barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Universitetsforlaget.

Høigård, A. (2019). *Barns språkutvikling: muntlig og skriftlig* (utg. 4). Universitetsforlaget.

Kanstad, M. (2015). Barnehagen som arena for minoritetsspråklige ettåringers mentale kommunikasjon. S. Kibsgaard & M. Kanstad (Red.), *Lek og samspill i et mangfoldsperspektiv* (s. 43-61). Fagbokforlaget.

Kibsgaard, S. (2015). Strategier og forhandlinger som grunnlag for deltakelse i lek. S. Kibsgaard & M. Kanstad (Red.), *Lek og samspill i et mangfoldsperspektiv* (s. 27-40). Fagbokforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>

Larsen, K. A. & Slåtten, M. V. (2019). *En bok om oppvekst: samfunnsfag for barnehagelærere* (utg. 5). Fagbokforlaget.

Lillemyr, O. F. (2020). *Lek på alvor* (utg. 4). Universitetsforlaget.

Mik-Meyer, L. J. N. (2010). *Kvalitative metoder – i organisations-og ledelsesstudier*. Hans Reitzels Forlag.

Mørland, B. (2022). Barnehagelærer – en brobygger mellom alle barn. M, H. Frønes & M. Kanstad (Red.), *Barnehagelæreren og barna* (s. 38-53). Universitetsforlaget.

Salmouk, M. (2021, 28. januar). Skal barn bli inkludert på en god måte i barnehagen, må systemet tilpasses barnet og ikke omvendt. [Udanningsnytt.no](https://www.udanningsnytt.no).

<https://www.udanningsnytt.no/flerkulturell-flerkulturell-pedagogikk-forste-steg/skal-barn-bli-inkludert-pa-en-god-mate-i-barnehagen-ma-systemet-tilpasses-barnet-og-ikke-omvendt/267394>

Sandgrind, S. W. (2017, 31. mai). Vil at flere minoritetsspråklige barn skal gå i barnehage. *Barnehage.no*.

<https://www.barnehage.no/dekningsgrad-kunnskapsdepartementet-minoriteter/vil-at-flere-minoritetsspraklige-barn-skal-ga-i-barnehage/111015>

Schram, M. (2022). Den interkulturelle barnehagelæreren. M, H. Frønes & M. Kanstad (Red.), *Barnehagelæreren og barna* (s. 114-133). Universitetsforlaget.

Seland, M. (2018). Barns lekende improvisasjon som interkulturell kompetanse i barnehagen?. S. Kibsgaard (Red.), *Veier til språk i barnehagen*. (s. 186-197). Universitetsforlaget.

Spernes, K. & Hatlem, M. (2019). *Den flerkulturelle barnehagen i bevegelse* (utg. 2). Gyldendal.

Storli, R. & Moser, T. (2018). Boltrelek og lekeslåssing som kommunikasjon. S. Kibsgaard (Red.), *Veier til språk i barnehagen* (s. 76-88). Universitetsforlaget.

Stuvøy, I. (2021). Fra idé til fokus. A. Tjora (Red.), *En smak av forskning: bacheloroppgaven som prosjekt, prosess og produkt* (s. 32-38). Cappelen Damm Akademisk.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder* (utg. 5). Fagbokforlaget.

7.0 Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuguide bacheloroppgave

Problemsstilling

Hvordan forbereder barnehagelæreren seg på at flerkulturelle barn skal inkluderes i leken og barnefelleskapet?

Nedenfor er spørsmålene for intervjuene i den kvalitative metoden. Disse er kun et utgangspunkt for samtalene. De svarene jeg får håper jeg å bruke til å si noe om fokuset på flerkulturalitet i barnehagen ved oppstarten til et barn uten norsk verbalspråk fra andre land og med annen kultur.

- *Om du får beskjed om at et barn fra et annet land og kultur skal begynne på din avdeling, gjør du noe annerledes i forkant av oppstart enn hva du ville gjort om det var et majoritetsbarn fra Norge?*
- *Hvilke tanker gjør du deg om foreldresamarbeidet i oppstarten ved minoritetsbarn og majoritetsbarn?*
- *Hva gjør du for at et barn uten norsk språk skal bli inkludert i leken og barnefellesskapet?*
- *I hvor stor grad tenker du at barnet automatisk blir inkludert i barnefelleskapet?*
- *I hvor stor grad tenker du at barnehagelæreren(e) må legge «særlig» til rette for at barnet blir inkludert i barnefelleskapet?*

7.1 Vedlegg 2: Samtykkeskjema

Forespørsel om å la seg intervju til min bacheloroppgave

Mitt navn er Sivert Bungum Gorset og jeg går tredje og siste år på Dronning Mauds Minne Høgskole (DMMH) ved linja for flerkulturell forståelse. Denne våren skriver jeg bacheloroppgave og skal med det foreta datainnsamling i barnehagen du jobber i. Oppgaven jeg skriver handler om hvordan barnehagelærere kan legge til rette for at oppstarten til minoritetsbarn blir og hvordan minoritetsbarna kan bli inkludert inn i barnefellesskapet. Jeg ønsker dermed å intervju samtlige pedagogiske ledere i deres barnehage. Navnet ditt, andre voksne eller barn og barnehagens navn vil bli anonymisert. Materialet vil bli slettet etter fullført bachelor 28.april 2023.

Om du samtykker, lar du deg intervju, data som kommer fra intervjuet kan jeg bruke til min bacheloroppgave. Du kan når som helst trekke deg fra studien, og i etterkant av intervjuet vil du få muligheten til å endre eller angre alt eller deler av det du har sagt.

Mine veiledere er: Cecilie Dyrkorn Fodstad & Marianne Johnsen Ryen

Med vennlig hilsen Sivert Bungum Gorset, Dronning Mauds Minne Høgskole.

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Hvordan forbereder barnehagelæreren seg på at flerkulturelle barn skal inkluderes i leken og barnefellesskapet?*» samtykker til:

å delta i intervju om inkludering av minoritetsbarn i barnefellesskapet

Dato: .....

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift.

Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.